

Årsrapport Rettighetssenteret 2007

En gjennomgang av henvendelsene til
Rettighetssenteret og Rettighetssenterets
oppgaver for øvrig

www.rettighetssenteret.no

1 Forord

Rettighetssenteret er et rådgivnings- og kompetansesenter i rettighetsspørsmål som gjelder personer med funksjonshemming og kronisk sykdom. Rettighetssenterets årsrapport gir en kortfattet oversikt over Rettighetssenterets arbeid. I denne årsrapporten vil du finne en beskrivelse av Rettighetssenteret og Rettighetssenterets virksomhet. Hoveddelen av rapporten består av en oversikt over de henvendelsene som Rettighetssenteret har fått i løpet av året, men nedenfor kan du lese om de viktigste funnene.

Fra i fjor har Rettighetssenteret hatt en økning i antall saker på 7,4 %. Hvem som henvender seg til Rettighetssenteret og hva de spør om, er imidlertid ganske uendret. Ut fra statistikken er den typiske innringeren en kvinne mellom 20 og 67 år, hun er fra Oslo eller Akershus, har en somatisk sykdom og ringer på egne vegne med spørsmål om trygd. Andre store saksområder er oppvekst/utdanning, økonomi/skatt, arbeid/yrkesrettet attføring og helse. Den nest største gruppen som henvender seg til oss er de pårørende, og da typisk med spørsmål om oppvekst/utdanning.

Rapporten viser at det har vært noen endringer fra foregående år. Det mest interessante er at Rettighetssenteret har fått mange flere henvendelser fra tjenesteapparatet/myndighetene de to siste årene. Fra i fjor har antall saker bare økt svakt, men sett i forhold til 2005 har vi fått inn over 160 % flere saker fra tjenesteapparatet/myndighetene.

Det saksområdet som har økt mest er helsetjenester. Rettighetssenteret har fått inn nesten 60 % flere saker om helsetjenester i 2007 i forhold til i 2006. Også antall saker om oppvekst/utdanning har økt de siste årene, og i 2007 har Rettighetssenteret fått inn 20 % flere saker innen dette området enn i fjor. Statistikken viser videre at selv om det har vært en liten nedgang fra i fjor i saker vedrørende økonomi/skatt, mottar Rettighetssenteret langt flere saker innen dette området i dag enn i 2004 og 2005.

2 Om Rettighetssenteret

Rettighetssenteret ble opprettet i 2000 som et prosjekt under regjeringens handlingsplan for funksjonshemmede 1998-2001. Fra 2003 har senteret hatt tillatelse til å drive rettshjelpvirksomhet. Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) eier og driver senteret.

På senteret arbeider 3 juridiske rådgivere fordelt på 2 heltidsstillinger. Alle er jurister med erfaring innen velferdsrettens område.

Rettighetssenteret besvarer og registrerer henvendelser fra funksjonshemmede og kronisk syke, pårørende og andre. Videre utarbeider Rettighetssenteret dokumentasjon om brukernes rettstilstand i praksis og holder kurs og foredrag, blant annet for FFOs medlemsorganisasjoner.

Henvendelsene som Rettighetssenteret mottar, blir registrert i en database. Én henvendelse kan innebære flere spørsmål innenfor ulike saksområder, og blir da registrert som flere saker.

Antall saker pr. år:

- 2003: 892
- 2004: 1069
- 2005: 792
- 2006: 989
- 2007: 1062

Fra 2006 til 2007 har det altså vært en økning i antall saker på 7,4 %.

Henvendelsene blir registrert etter en rekke variabler, blant annet om den som ringer tar kontakt på vegne av seg selv eller på vegne av noen andre, og hvilken tilknytning vedkommende i så fall har til den saken gjelder. Rettighetssenteret registrerer videre hvilket fylke vedkommende bor i, kjønn og alder på den saken gjelder, hvilket funksjonsproblem vedkommende har, grunnen til henvendelsen, og hva saken gjelder (fagområde).

Fagområdene er inndelt i hovedkategorier og underkategorier. Hovedkategoriene er:

- Arbeid/yrkesrettet attføring
- Barnevern
- Boligsaker
- Fritid/kulturtilbud
- Helsetjenester
- Kommunikasjon
- Oppvekst/utdanning
- Personlig integritet
- Sosiale tjenester
- Trygd
- Tverrfaglig tilbud
- Økonomi/skattespørsmål
- Andre sektorer

Underkategoriene fremgår nedenfor i oversikten over antall saker.

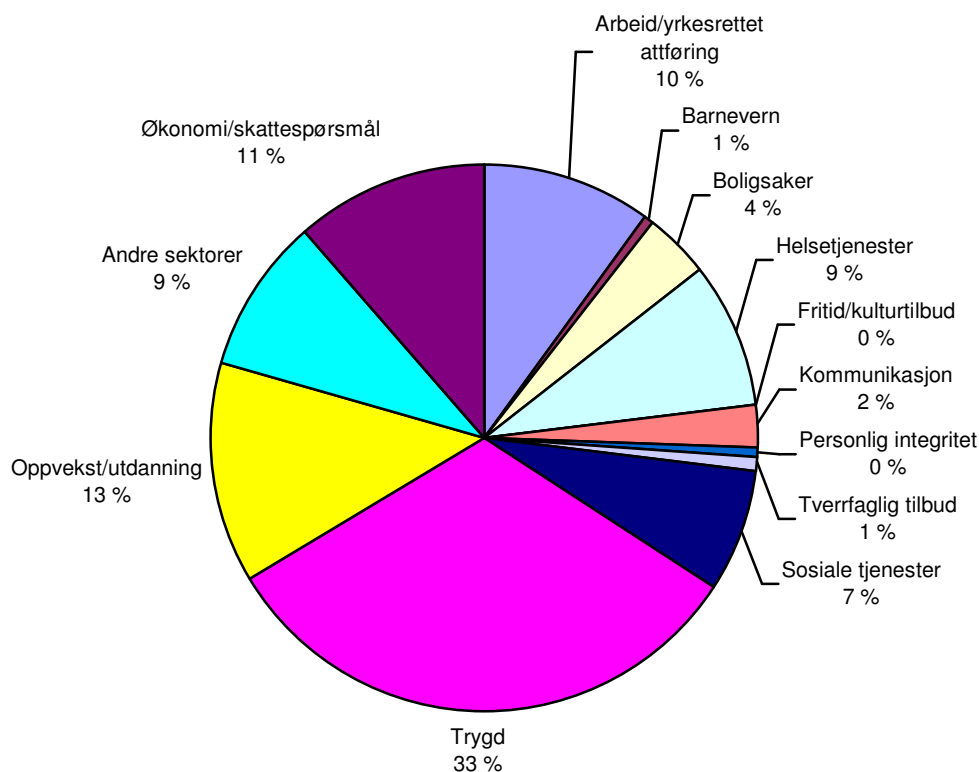
3 Henvendelser til Rettighetssenteret i 2007

3.1 Oversikt over saksområder og antall saker

Arbeid/yrkesrettet attføring (107)	Tilsetting/opsigelse	14
	Tilrettelegging i arbeid	21
	Attføringsstiltak	36
	Attføringsstønad	4
	Attføringspenger	7
	Andre arbeids/attføringsspørsmål	25
Barnevern (6)	Kommunale barneverntjeneste	3
	Andre barnevernsspørsmål	3
Boligsaker (39)	Etablering	16
	Utbedring	4
	Bostøtte	3
	Andre boligsaker	16
Fritid/kulturtilbud (2)	Kino/teater med mer	0
	Idrett	2
	Andre kulturtilbud	0
Helsetjenester (92)	Primærhelsetjenester	35
	Spesialisthelsetjenester	41
	Andre helsetjenester	16
Kommunikasjon (25)	Samferdsel/transport	22
	Reiseliv	1
	IT-teknologi	0
	Andre kommunikasjonsspørsmål	2
Oppvekst/utdanning (140)	Barnehage	13
	Grunnskole	61
	Videregående opplæring	25
	Høyere utdanning	19
	Voksenopplæring	5
	SFO	4
	PP-tjenesten	3
	Andre oppvekst/utdanningsspørsmål	10
Personlig integritet (5)	Vergemål	0
	Hjelpeverge	4
	Andre integritetsspørsmål	1
Sosiale tjenester (78)	Hjemmelhjelp (praktisk bistand og opplæring)	11
	BPA (brukerstyrt personlig assistent)	19
	Avlastning	17
	Støttekontakt	3
	Omsorgslønn	13
	Økonomisk sosialhjelp	6
	Andre sosialtjenestespørsmål	9
Trygd (341)	Grunnstønad	34
	Hjelpestønad	12
	Sykepenger	15
	Rehabiliteringspenger	24
	Uførepensjon	95
	Omsorgspoeng	2
	Omsorgspenger	4
	Pleiepenger	7
	Opplæringspenger	1
	Stønad ved helsetjenester	42
	Tannhelsetjenester	11
	Bidrag (§5-22)	2
	Yrkesskade	10
	Hjelpemidler	23
	Trygdebil	36
Andre trygdespørsmål	23	
Tverrfaglig tilbud (10)	Re-/habilitering	4
	Individuell plan	6
	Andre spørsmål om tverrfaglig tilbud	0
Økonomi/skattespørsmål (122)	Forsikring	36
	Skattefradrag/særfradrag	38
	Gjeldsproblematikk	6
	Skadeerstatning	10
	Pasientskadeerstatning	14
	Yrkesskadeerstatning	3
	Billighetserstatning	2
	Andre økonomispørsmål	13
Andre sektorer (95)	Diverse spørsmål	95

Trygdesakene, som samlet sett består av hovedområdet "Trygd" og de underområdene under "Arbeid/yrkesrettet attføring" som gjelder ytelser fra folketrygden, utgjør hele 39 % av alle saker Rettighetssenteret har fått i 2007.

Når det gjelder kategorien "Andre sektorer", består den av svært ulike type spørsmål knyttet til funksjonshemmede, blant annet spørsmål om rettshjelp, rettigheter som siktet og klage på politiet, spørsmål om ektefellers rettsstilling (økonomi, separasjon/skillsmisse), barnefordeling/samværsrett, erstatningsansvar for barn, spørsmål om dekning av reiseutgifter for assistent/ledsager, generelle forvaltningsrettslige spørsmål (blant annet saksbehandlingstid), rettigheter som innsatt i fengsel, spørsmål vedrørende militærtjeneste, samt andre henvendelser der innringer har helt generelle spørsmål om rettigheter.

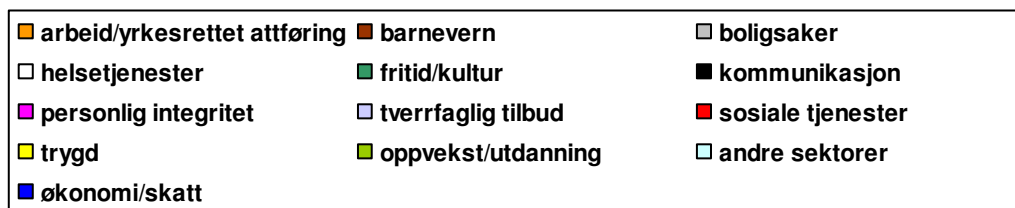
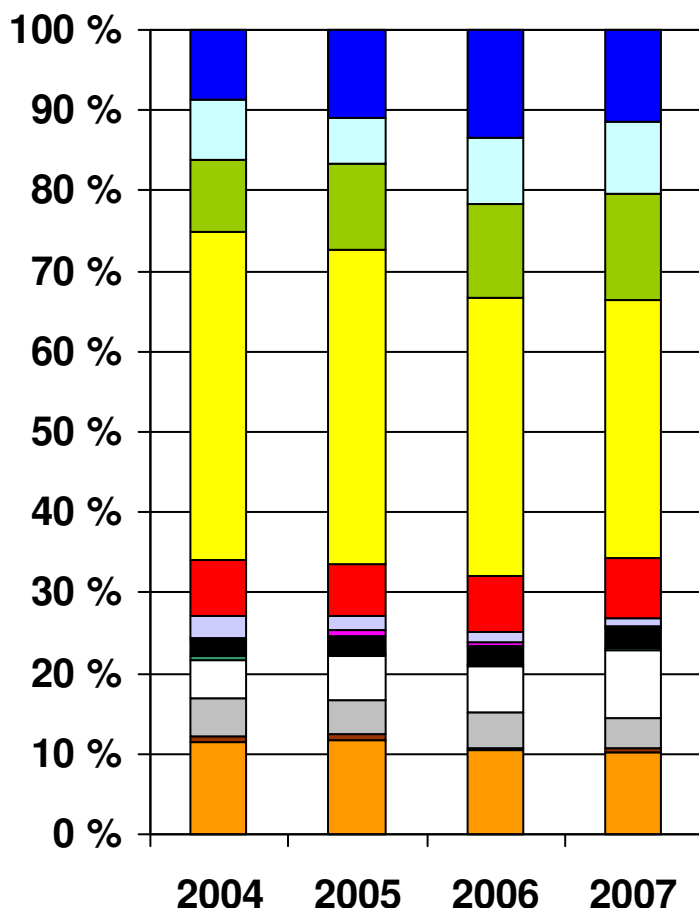

3.2 Utvikling av saksområder over tid

Det er i utgangspunktet ikke store forskjeller i fordelingen mellom saksområdene. Trygdesakene har de siste årene utgjort den største andelen av saker Rettighetssenteret har mottatt.

Fra 2006 til 2007 har Rettighetssenteret fått inn samme antall trygdesaker, men i forhold til totalt antall saker har det relativt sett vært en nedgang i trygdesakene på 2,37 %. Siden i fjor er det antall saker om helsetjenester som har økt mest. Rettighetssenteret har fått inn 58 % flere saker om helse i 2007 i forhold til i 2006. Helsetjenester utgjør nå 9 % av totale antall saker mot 6 % i fjor. Når det gjelder oppvekst/utdanning har Rettighetssenteret fått inn gradvis flere saker de siste årene, og i 2007 ble det mottatt 20 % flere saker enn i fjor. Oppvekst/utdanning utgjør nå i overkant av 13 % av alle saker, mot 12 % i 2006.

Det har vært en nedgang fra 2006 til 2007 i antall saker innen økonomi/skatt, men de to siste årene har Rettighetssenteret likevel mottatt langt flere saker innen dette området i forhold til i 2004 og 2005.

3.3 Spesielle temaer

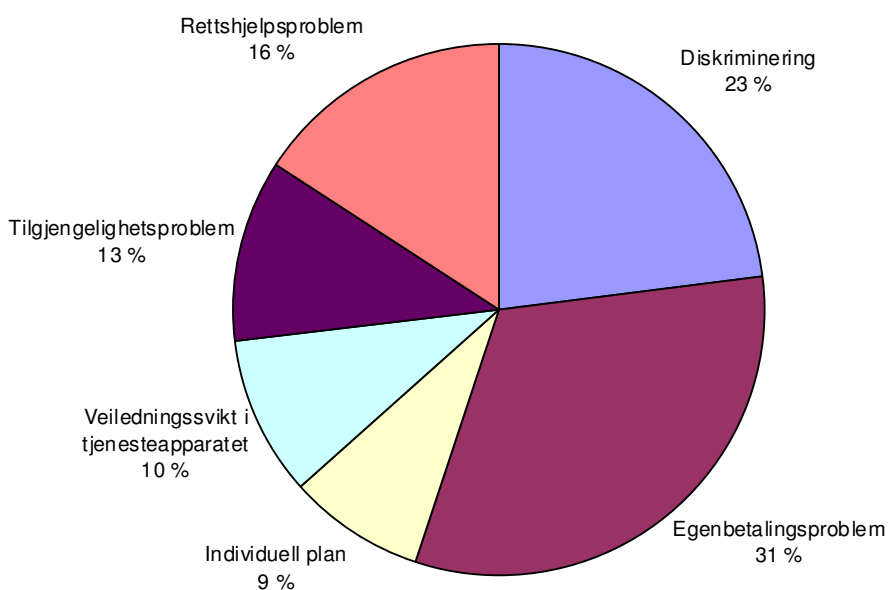
Rettighetssenteret registrerer som nevnt saker etter hovedområder og underområder. I databasen kan det i tillegg registreres om saken har å gjøre med andre aktuelle tema. Disse temaene, ved en fellesbetegnelse kalt OBS-gruppe, er:

- diskriminering
- egenbetalingsproblematikk
- tilgjengelighetsproblem
- rettshjelpsproblematikk
- veiledningssvikt i tjenesteapparatet
- individuell plan

Dette innebærer at selv om en sak i utgangspunktet gjelder for eksempel rett til praktisk bistand, kan innringer spørsmålet også være knyttet til tverrfaglighet og individuell plan. Da vil i utgangspunktet saken bli registrert på hovedområdet "Sosiale tjenester" og underområdet "Praktisk bistand", men samtidig vil det bli markert av for at saken også gjelder individuell plan i OBS-gruppen.

Totalt ble 82 av de 1062 sakene Rettighetssenteret mottok i 2007 registrert med en OBS-gruppe. Noen av sakene som gjelder underområdet individuell plan, har også blitt registrert med OBS-gruppe individuell plan, det vil si at noen av sakene er med i begge statistikker.

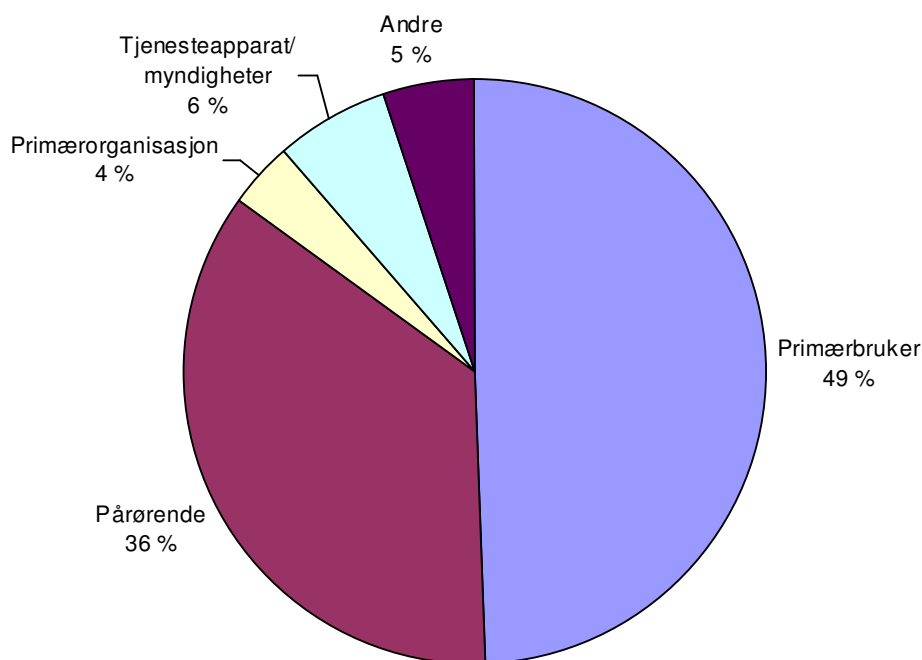
Når det gjelder temaet "Veiledningssvikt i tjenesteapparatet" er det grunn til å tro at det foreligger en underrapportering. Svært mange henvender seg fordi de mener de har fått for lite informasjon fra myndighet med informasjons- og veiledningsplikt, men dette blir ikke alltid registrert hos oss nettopp fordi det er så vanlig.

3.4 Hvem henvender seg til oss i 2007 og hva lurer de på?

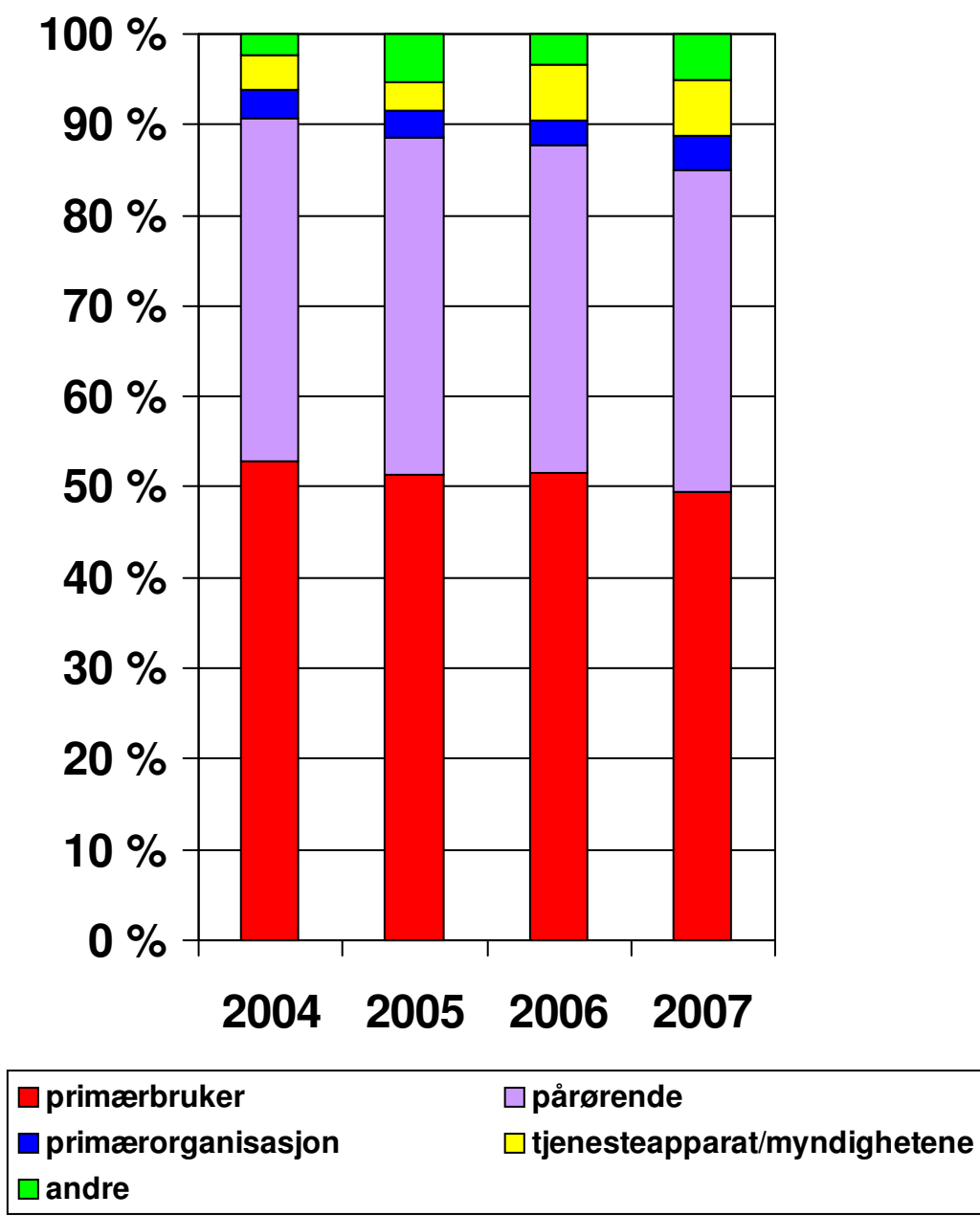
3.4.1 På vegne av seg selv eller andre?

Primærbrukere og pårørende utgjør hele 85 % av de som henvendte seg til oss i 2007. De har blitt henvist fra medlemsorganisasjonene eller har funnet kontaktinformasjonen på annen måte. Henvendelsene fra tjenesteapparatet kan dreie seg om ansatte som ønsker informasjon om hvilke regler som gjelder på andre områder enn det de selv arbeider med. Gruppen "Andre" utgjør blant annet venner, verger/hjelpeverger, fjernere familiemedlemmer, naboer og alle andre som faller utenfor de øvrige gruppene.

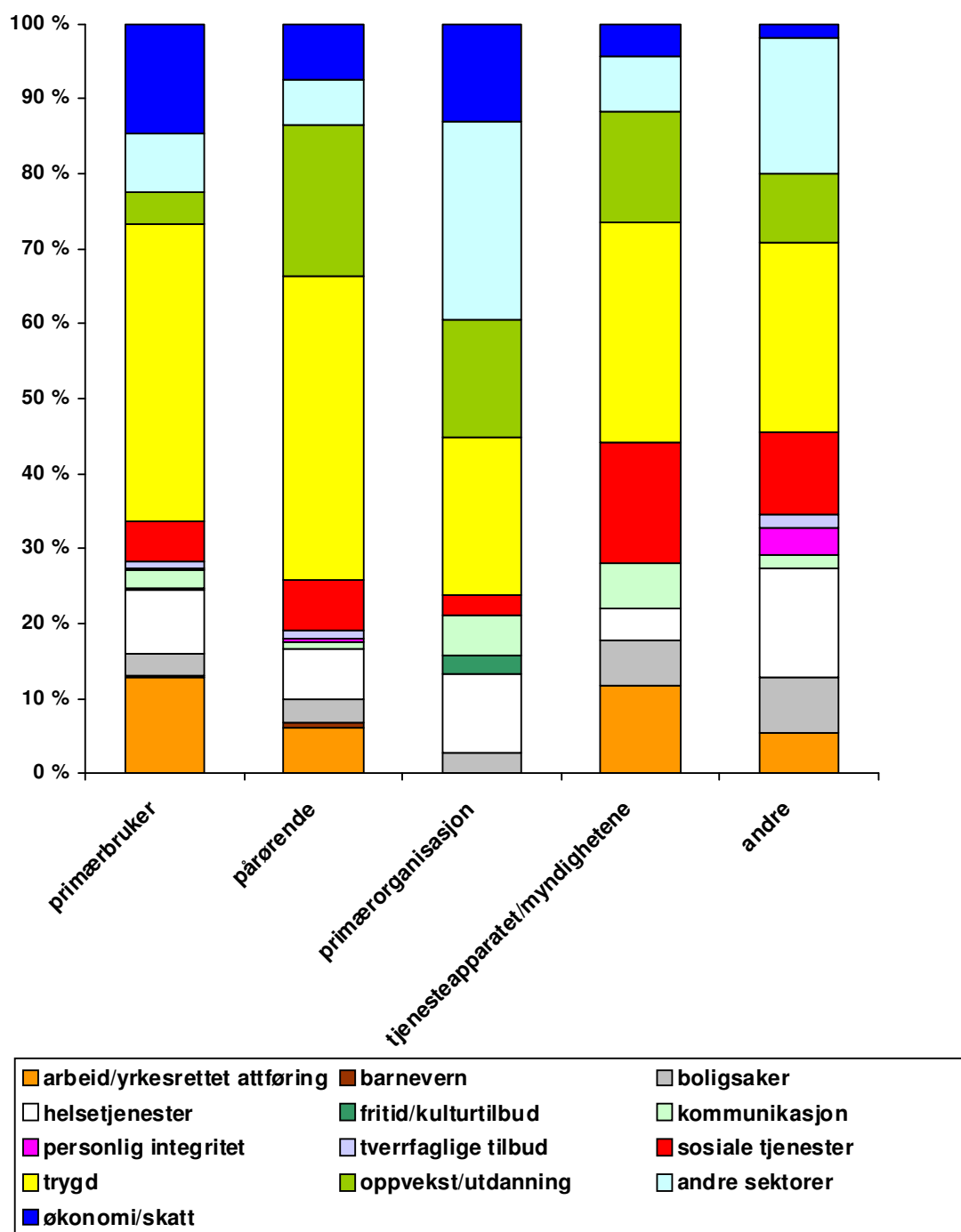

3.4.2 Har det skjedd endringer i hvem som henvender seg til oss?

Som det fremgår av tabellen nedenfor er det fortsatt helt klart flest primærbrukerne som henvender seg til Rettighetssenteret. Fra 2006 til 2007 har det vært en liten økning i antall saker fra primærbrukerne (litt over 4 %), men fordi totalt antall saker har økt, det relativt sett vært en nedgang i antall saker fra primærbrukerne fra 2006 på 2,1 %. Rettighetssenteret har fått over 70 % flere saker som faller inn under gruppen "Andre" fra 2006 til 2007 og relativt sett har dette medført en økning på nesten 2 % i forhold til totalt antall saker. Henvendelsene fra tjenesteapparatet/myndighetene har hatt en markant økning de to siste årene. Fra i fjor har henvendelsene bare økt svakt, men sett i forhold til 2005 har henvendelsene økt med over 160 %. Dette har ført til at tjenesteapparat/myndigheter utgjør 6 % av de som henvender seg til Rettighetssenteret, mot 3 % i 2005.

3.4.3 Hva spør de ulike gruppene om?

Det er store forskjeller i hva de ulike gruppene som henvender seg til oss spør om. Det er saker vedrørende trygdespørsmål (unntatt yrkesrettet attføring) som utgjør den største andelen saker hos alle, bortsett fra for primærorganisasjonene hvor "Andre sektorer" utgjør den største andelen.

Primærbrukerne henvender seg i større grad enn andre om spørsmål innenfor økonomi skatt og om arbeid/yrkesrettet attføring.

De pårørende henvender seg i stor grad med spørsmål om oppvekst/utdanning, og da som regel på vegne av egne barn. Av samme årsak finner en også flest saker om barnevern her.

Primærorganisasjonenes henvendelser knytter seg som nevnt hovedsakelig til "Andre sektorer", men har også mange spørsmål om trygd, oppvekst/utdanning, økonomi/skatt og helsetjenester.

Tjenesteapparatet/myndighetene henvender i større grad enn andre om sosiale tjenester. De er sammen med primærbrukerne opptatt av arbeid/yrkesrettet attføring, og har i forhold til andre grupper flere spørsmål om kommunikasjon og boligspørsmål.

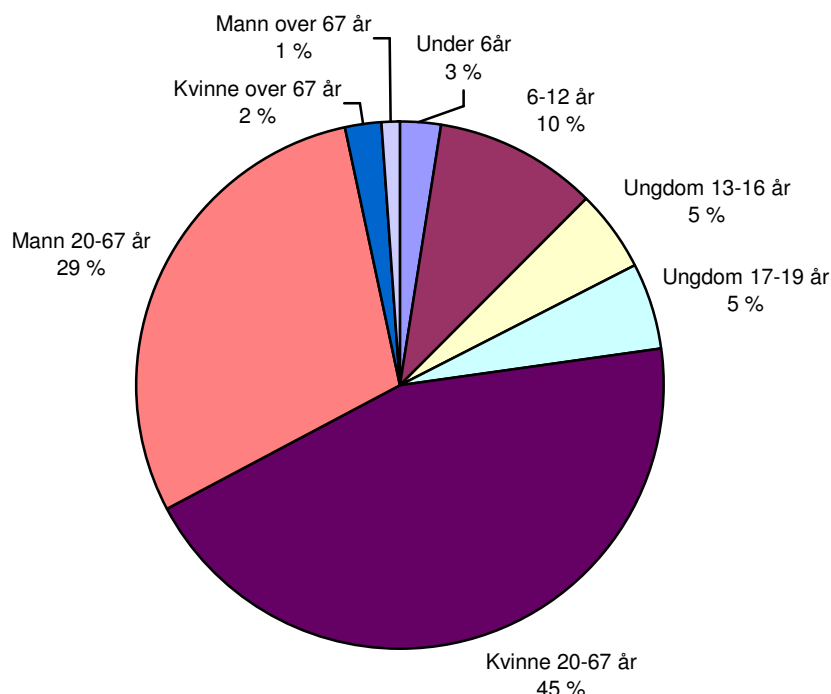
Gruppen "Andre" er mest opptatt av trygd, helsetjenester og andre spørsmål. De henvender seg i større grad enn andre om helsetjenester, boligsaker og personlig integritet. Dette er også den gruppen som har flest saker med spørsmål om tverrfaglig tilbud. Sammen med representanter fra tjenesteapparatet/myndighetene er det innenfor gruppen "Andre" at en finner flest saker om sosiale tjenester.

3.5 Hvem gjelder saken?

Uansett om den som tar kontakt med oss gjør det på egne eller andres vegne, fremkommer det ofte informasjon om hvem den som saken gjelder er, både når det gjelder kjønn, alder, diagnose og bosted

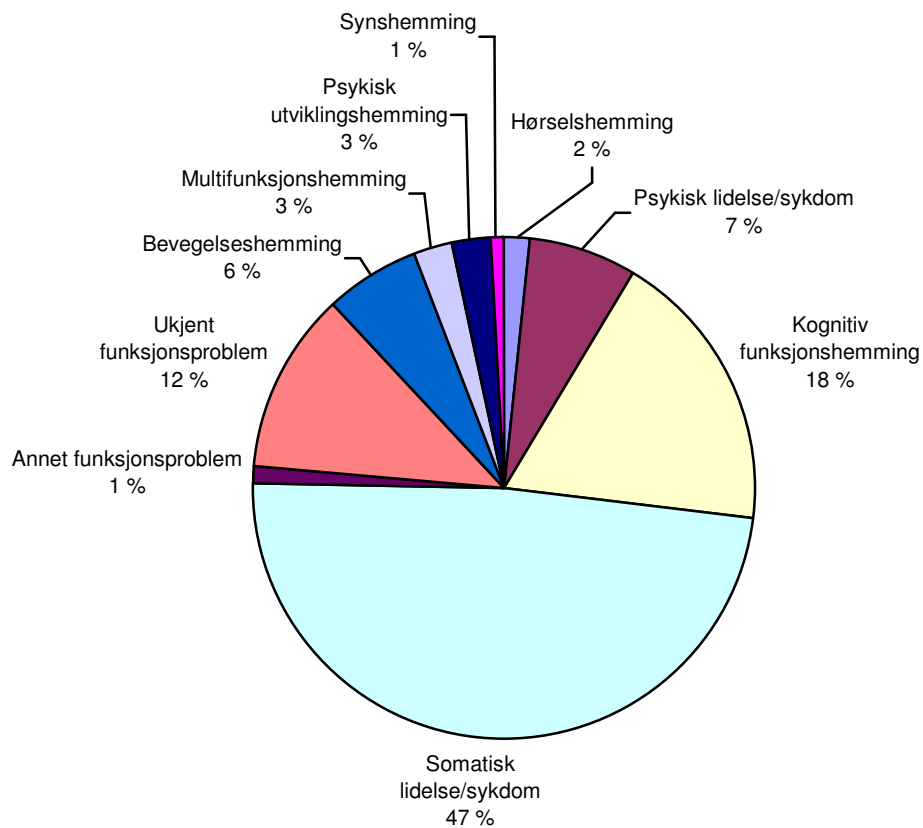
3.5.1 Hvem saken gjelder – fordeling kjønn og alder

En overvekt av sakene Rettighetscenteret får, gjelder kvinner over 20 år (47 %). 30 % av sakene gjelder menn over 20 år, og 23 % gjelder barn og unge under 20 år.

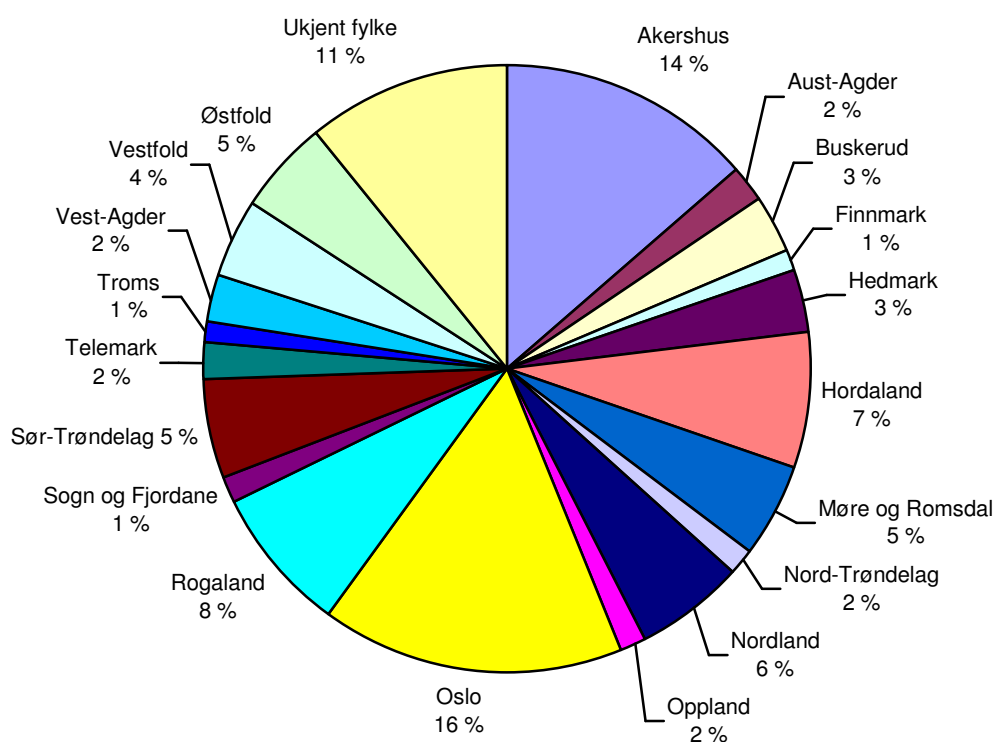
3.5.2 Hvem saken gjelder – funksjonshemming/kronisk sykdom

Som det fremgår av figuren nedenfor, gjelder flest saker personer som har en somatisk lidelse/sykdom. Kognitiv funksjonshemming, typisk AD/HD, tourettes syndrom og autisme, utgjør også en betydelig andel. Noen av personene har flere sykdommer/funksjonsnedsettelse og dette blir registrert i statistikken.

3.5.3 Hvor bor vedkommende? Fylkesvis fordeling

Rettingssenteret får flest saker fra Oslo og Akershus (totalt 30 %). Det mottas også en betydelig antall saker fra Hordaland og Rogaland. Noen ganger opplyses det ikke hvor vedkommende bor og dette gjelder ofte henvendelser på e-post.

4 Øvrige oppgaver i 2007

4.1 Foredragvirksomhet

Rettighetssenteret ser det som en sentral del av virksomheten å møte både brukere, brukernes organisasjoner og det tjenesteapparatet brukerne kommer i kontakt med. Ved å holde foredrag kan Rettighetssenteret formidle kunnskap om rettigheter og besvare spørsmål. I retur får Rettighetssenteret verdifull informasjon som kan brukes i videre arbeid.

I 2007 har Rettighetssenteret holdt en rekke foredrag om rettsregler på velferdsrettens forskjellige områder og om Rettighetssenterets virksomhet generelt.

4.2 Rettspolitisk arbeid

Rettighetssenteret er involvert i FFOs rettspolitiske arbeid. De ansatte på Rettighetssenteret bidrar med juridisk kompetanse i forbindelse med høringsuttalelser og på annen måte i det rettspolitiske arbeidet, blant annet ved å levere mindre rapporter og statistikk på bakgrunn av henvendelsene Rettighetssenteret får eller ved å delta på møter med det offentlige

Rettighetssenterets jurister har videre deltatt i ulike utvalg og referansegrupper. I 2007 har det blant annet dreid seg om å representere FFO som medlem i Likestillings- og Diskrimineringsnemnda, Pasientskadeerstatningsnemnda, og som varamedlem i Statens Helsepersonellnemnd/Apotekklagenemnda. Videre har de ansatte på Rettighetssenteret i 2007 deltatt i brukerutvalg i Likestillings- og diskrimineringsombudet og i en referansegruppe til en rettighetshåndbok som Sosial- og helsedirektoratet skal utarbeide.

I 2007 har Rettighetssenteret også vært involvert i FFOs internasjonale arbeid gjennom arbeid med FN-konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter, og ved prosjektreise til St. Petersburg og møte med All-Russisk Forening for Funksjonshemmede.

4.3 Jungelhåndboka

Hvert år gir FFO og Rettighetssenteret ut Jungelhåndboka. Jungelhåndboka gir en enkel oversikt over velferdsretten, slik at brukerne selv kan orientere seg i "paragrafjungelen" for å finne svar på noen av sine rettighetsspørsmål. Boka er skrevet av Tove Eikrem.

4.4 Juridisk forum

Både FFOs medlemsorganisasjoner og Rettighetssenteret mottar en rekke henvendelser som kan benyttes til å belyse brukernes rettstilstand i praksis. Juridisk forum ble etablert for å formidle disse erfaringene til FFO for dermed å styrke det rettspolitiske arbeidet. I Juridisk forum drøftes aktuelle tema med bakgrunn i erfaringene og det gis anledning til å komme med innspill og synspunkter om hvordan rettstilstanden bør være. Forumet består av faste kontaktpersoner fra våre medlemsorganisasjoner, ansatte ved Rettighetssenteret og FFOs sekretariat for øvrig. I 2007 har Juridisk forum arbeidet med en rapport om spesialundervisning.